

BRALNI KLUB

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

OBJEM

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

KDAJ: vsak zadnji torek v mesecu 8. šolsko uro
(14.05–14.50)

KJE: v šolski knjižnici, park, MCO

KAJ BOMO BRALI: **Krive so zvezde (John Green)**

PLAN:

februar – 1.–6. poglavje (str. 1–103) – **26. 2. 2019, knjižnica**

marec – 7.–12. poglavje (str. 104–196) – **26. 3. 2019, knjižnica**

april – 13.–19. poglavje (str. 197–242) – **23. 4. 2019, knjižnica/park?**

maj – 20.–25. poglavje (str. 243–290) – **28. 5. 2019, MCO – ogled filma?**

Krive so zvezde

John Green

Pretresljiva in drzna pripoved o čudežu življenja in ljubezni.

O avtorju ...

Priljubljeni **ameriški pisatelj** John Green živi z družino v Indianapolisu v ameriški zvezni državi **Indiana**. Med drugim je ovenčan tudi s **Printzevo medaljo, Printzevo častno listo za mladinsko književnost in nagrado Edgar**. Je dvakratni finalist knjižne nagrade časnika **LA Times**.

Z bratom Hankom tvorita dvojec **Vlogbrothers** (youtube.com/vlogbrothers), enega najbolj priljubljenih spletnih video projektov na svetu.

Books/Knjige

Looking for Alaska (2005) – **Kdo si, Aljaska?** (2014)

An Abundance of Katherines (2006) - **Katherine, Katherine** (2016)

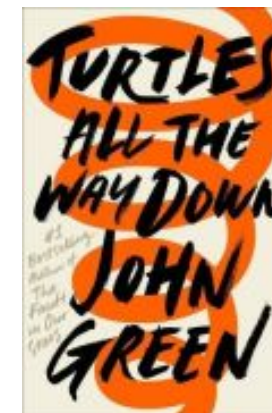
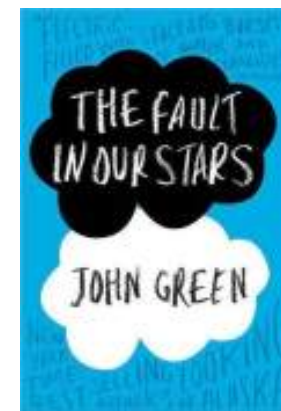
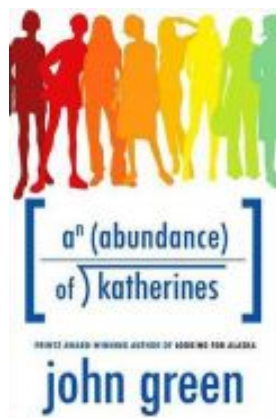
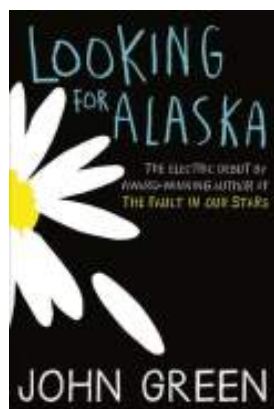
Let It Snow: Three Holiday Romances – with Maureen Johnson and Lauren Myracle (2008)

Paper Towns (2008) – **Lažna mesta** (2015)

Will Grayson, Will Grayson – with David Levithan (2010)

The Fault in Our Stars (2012) – **Krive so zvezde** (2013)

Turtles All the Way Down (2017) – **Neskončen stolp želv** (2018)

Short stories/Kratke zgodbe

"**The Approximate Cost of Loving Caroline**", Twice Told: Original Stories Inspired by Original Artwork by Scott Hunt (2006)

"**The Great American Morp**", 21 Proms, eds. David Levithan and Daniel Ehrenhaft (2007)

"**Freak the Geek**", Geektastic: Stories from the Nerd Herd (2009)

"**Reasons**", What You Wish For (2011)

Double on Call and Other Short Stories (2012)

Other/Drugo

(2009) **Thisisnottom**, an interactive novel hidden behind riddles.

(2010) **Zombicorns**, an online Creative Commons licensed zombie novella.

(2012) **The War for Banks Island**, a sequel to Zombicorns released via email to people who donated to P4A.

The Sequel, an unfinished novel, much of which was reworked into The Fault in Our Stars. The first 6,000 words are available via email to P4A donors.

(2013) **The Space & The Cat and the Mouse**, a P4A book collating an extract from an early draft of his new novel and a short story from childhood.

(2014) **An Imperial Affliction**, extracts used as a prop in the film adaptation of The Fault in Our Stars and later released to P4A donors.

Krive so zvezde je Greenov četrti roman. Takoj po izidu se je povzpел na **prvo mesto lestvic najbolj prodajanih knjig spletnih knjigarn Amazon in Barnes & Noble**, kmalu zatem pa so ga za **eno največjih prodajnih uspešnic** razglasili še **New York Times, Bookseller in Indiebound**.

Pri filmskem studiu Fox 2000 so posneli **film**, v katerem igrajo Shailene Woodley (Hazel), Ansel Elgort (Augustus), Nat Wolff (Isaac), Laura Dern (Hazelina mama) in Willem Dafoe (Peter van Houten).

Vir:

<http://www.mladinska.com/fejstbuk/l-j-u-b-e-z-e-n/3286>

Vsebina ... na kratko ...

Hazel že od trinajstega leta boleha za neozdravljivo obliko raka. Njen svet je poln bolnišnic, zaščitniških staršev in stalno novih oblik zdravljenja. Toda Hazel si ne želi, da bi bilo njeno življenje v celoti podrejeno bolezni. Hazel hoče vse, kar si želijo druga dekleta njene starosti, in ko v skupini za samopomoč spozna čudovitega fanta s podobno diagnozo kot ona, se ji želja izpolni. Čedni, pametni in zabavni Gus v Hazelin svet prinese smeh in pustolovščine, predvsem pa novo upanje ...

Mnenja o knjigi ...

"Tako huda knjiga, da jo boste brali vsi, tudi če bo za domače branje."

Boštjan Gorenc – Pižama

"Johnu Greenu uspe tudi **v najbolj brezizhodnih situacijah najti smisel za humor in lepoto.**"

Deja Crnovič, Planet Siol.net

"Ta knjiga je dobesedno genialna."

revija Time

"To je **roman o življenju in smrti in o ljudeh**, ki se znajdejo v njunem precepu ... nedvomno Greenovo najboljšo delo."

Markus Zusak, avtor romana Kradljivka knjig

"... pripoved [...], ki jo odlikujejo **intimnost, neposrednost in sočnost, najstniško ljubezen** brez patetike povzdigne v višave, ta pa bo pritegnila mlajše in starejše bralce."

Samo Rugelj, Vikend Magazin

GLAVNE OSEBE

Hazel Grace Lancaster (rak na ščitnici, pljučih, kisikova jeklenka, lokalna ljudska univerza, Natalie Portman)

Augustus (osteosarkom, cigareta, preprosti užitki, strah pred pozabo, bivši košarkaš)

Isaac (očesni rak, oslepi)

Hazelina mama (magisterij socialno delo) „Ti veš bolje (Hazel) kot kdorkoli drug, da se tudi z bolečino da živeti.“ (str. 276)

Peter van Houten (pisatelj, samotar, alkoholik, retorično in simbolično vabilo, nedokončana zgodba VVB, genij/pošast)

STRANSKE OSEBE

Hazelin oče (str. 102) „Včasih se zdi, da vesolje hoče, da ga opazimo.“ (str. 209)

Kaitlyn (prijateljica) (pišeta si SMS-e)

podporna skupina – Patrick, Michael, Lida, Ken, Lucas, Susan

Lidewij – pisna korespondenca, Van Houtenova tajnica

VREDNOTE

Prijateljstvo

Ljubezen

Življenje

Starševska
ljubezen

Obljuba

TEMATIKA

Bolezen – RAK

Bolečina

Depresija

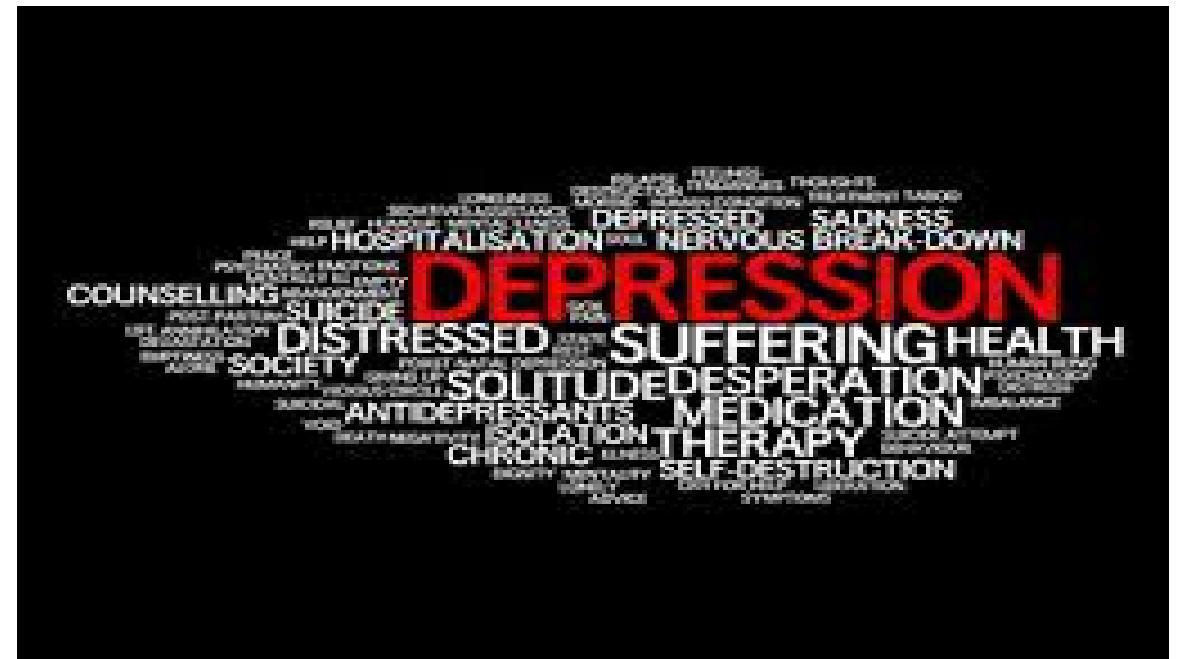
Eksperimentalna zdravljenja - phalanxifor

Pozaba

Samopomoč / podporna skupina (Jezusovo srce)

Smrt (str. 19)

Strahovi

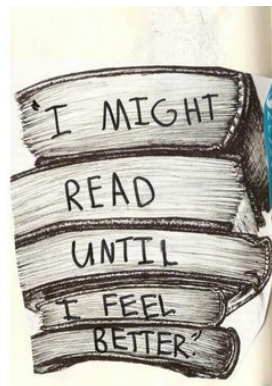

BRANJE

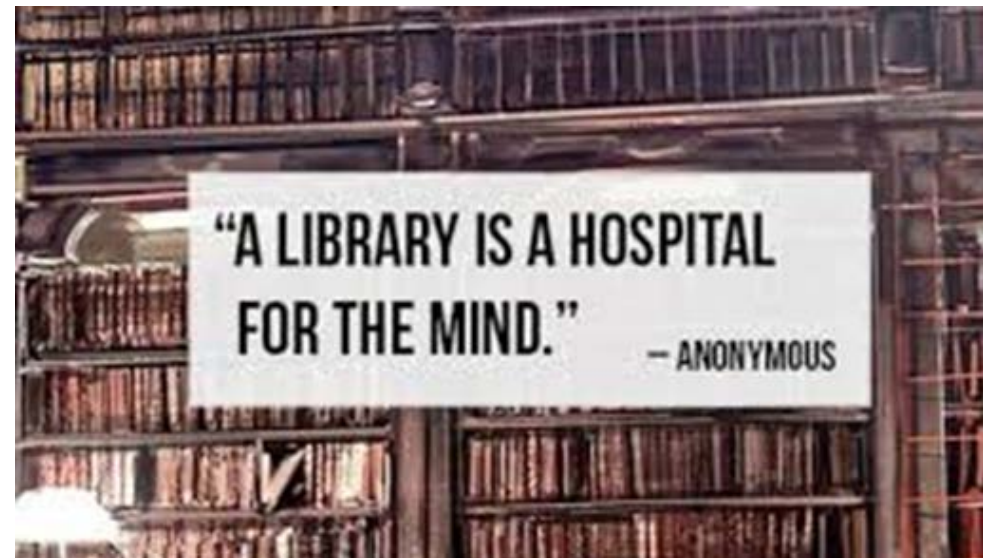
Peter Van Houten - Vladar vseh bolezni – Nedokončana zgodba – zgodba
Annine mame, Nizozemskega tulipantarja, hrčka Sizifa

„VVB govori o puncici po imenu Anna (ki pripoveduje zgodbo) in njeni enooki mami, ki je poklicna vrtnarka, obsedena s tulipani. V mestecu v osrednji Kaliforniji živita običajno življenje nižjega srednjega razreda, dokler Anna ne dobi nekega redkega krvnega raka.“ (str. 52)

Cena zore, Polnočne zore, Rekviem za Mayhema

„... med pisateljem in bralcem je nekakšna nenapisana pogodba in mislim, da jo nekako prekršiš, če ne zaključiš svoje knjige. ... Resnicoljubno prikaže smrt. Umreš sredi življenja, sredi stavka.“
(str. 68)

Fran

bíblioterapíja -e [biblijoterapija] ž (î-î) med.

zdravljenje, zlasti čustvenih težav, z branjem ustreznih knjig:

Razvojna interaktivna biblioterapija pomeni **uporabo literature, pogovor o njej in kreativno pisanje kot pomoč pri rasti in razvoju pa tudi kot preventivo za mentalno zdravje** E ← agl. bibliotherapy iz gr. biblíon 'knjiga' + (↑)terapíja

Vir: Slovar novejšega besedja slovenskega jezika, www.fran.si, dostop 19. 2. 2019.

What is bibliotherapy?

Vodeno branje

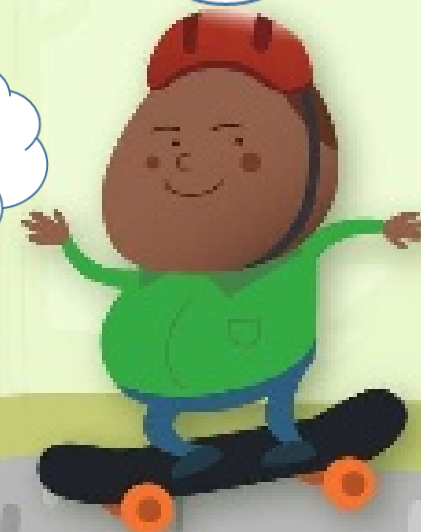
Razumevanje in
reševanje
problemov

Guided reading of written materials
in gaining **understanding or
solving problems** relevant to a
person's therapeutic needs
(Riordan & Wilson, 1989)

Rast

A process of **dynamic interaction**
between the **personality of the reader**
and **literature** which may be used for
personality assessment, adjustment,
and **growth** (Weinstein, 1977; 2014)

Dinamična interakcija
med osebnostjo bralca in
literaturo

HAMARTIJA

hamartíja -e ž (ī) slovstv. | zmota, napaka junaka |

Vir: Fran.si

lokalizirana **razvojna napaka**, ki se kaže v moteni ureditvi tkiv na sicer normalnem mestu

Vir: Slovenski medicinski slovar - Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta

METAFORA

metáfora -e ž (á)

lit. besedna figura, za katero je značilno poimenovanje določenega pojava z izrazom, ki označuje v navadni rabi drugi podobni pojav

CIGARET „**Stvar, ki ubija, si vtakneš med zobe, ampak ji ne daš moči, da bi opravila svoje ubijanje.**“ (str. 26)

DISMORFIJA – „... **Ko pogledaš v ogledalo in stvar, ki jo vidiš, ni takšna kot v resnici.**“ (str. 47)

dimorfízem -zma m (ī)

biol., min. pojav, da ima bitje ali stvar iste vrste **dve različni obliki, dvoličnost**: sezonski dimorfizem v barvi dlake; spolni dimorfizem; dimorfizem pri žuželkah

„Rada bi minimizirala število smrti, za katere sem odgovorna ...“ (str. 33)

„Včasih prebereš knjigo, ki te napolni z neko čudno evangelijsko gorečnostjo in si prepričan, da se zdrobljeni svet ne bo sestavil nazaj, razen če in dokler je ne preberejo prav vsi ljudje.“ (str. 38)

„Otroci z rakom so v bistvu stranski učinek neutrudne mutacije, ki je omogočila raznolikost življenja na zemlji.“ (str. 53, stavek iz VVB)

„Bolečina zahteva, da jo čutimo.“ (str. 60, stavek iz VVB)

„Včasih se ljudje ne zavedajo dobro, kaj pravzaprav obljublajo, ko izrekajo obljube ... Točno, seveda. Ampak obljubo vseeno držiš. To je ljubezen. Ljubezen je, da vseeno držiš obljubo.« “ (str. 63)

„Rada sem bila oseba in to sem si tudi želela ostati. Skrbi so še en stranski učinek umiranja.“ (str. 67)

„Dopovedovala sem si, da domišljanje metastaze v možganih ali rami ne bo vplivalo na nevidno resničnost, ki se dogaja v meni, in da so zato vse takšne misli zapravljeni trenutki v življenju, sestavljenem iz trenutkov, ki imajo že po definiciji končen nabor. Skušala sem si celo dopovedati, da naj danes živim na polno.“ (str. 97)

„Sem kot ... Kot ... Sem kot granata, mami. Jaz sem *granata* in na neki točki me bo razneslo in nočem povzročiti preveč žrtev, v redu?“ (str. 98)

„Nič čudnega torej, da sem otrpnila, ko se me je dotaknil. Biti z njim je pomenilo, da ga bom – neizogibno – prizadela. In to sem čutila, ko je segel k meni: počutila sem se, kot da sem nad njim zagrešila nasilno dejanje, kar je bilo navsezadnje res.“ (str. 100)

„Mogoče sta moja starša res vesela, da me imata, toda jaz sem alfa in omega njunega trpljenja.“ (str. 115)

„Obupano osamljena gugalnica potrebuje ljubeč dom.“ (str. 121)

„Čudna stvar pri hišah je, da navzven skoraj vedno delujejo, kot da se v njih ne dogaja nič, čeprav vsebujejo večino naših življenj.“ (str. 135)

„Sedanjskost,“ če citiram iz VVB nam ponuja zgolj takšne bitke, kjer nihče ne izgubi ničesar omembe vrednega, razen mogoče lastnega življenja.“ (str. 144)

„Ampak ja, verjamem v nekaj z Veliko začetnico. Vedno sem ... Verjamem v tisto vrstico iz Vladarja vseh bolezni. „Pravkar vstalo sonce, presvetlo v njenih pojemajočih očeh.“ To je Bog, vsaj po mojem, to vzhajajoče sonce in svetloba, ki je premočna, in njene oči, ki pojemajo, vendar še niso ugasnile. Ne verjamem, da se vračamo, da bi preganjali ali tolažili žive ali kaj takega, ampak mislim, da iz nas postane nekaj.“ (str. 159)

„To je risba pipe. Štekaš? Vse upodobitve stvari so v svojem bistvu abstraktne.“ (str. 169)

» ... svet ni tovarna za izpolnjevanje želja.« (str. 172)

„Nekatere neskončnosti so večje od drugih neskončnosti.“ (Oponaša Van Houtna, str. 193, 218, 242)

„Sama verjamem, da imaš na tem svetu izbiro, kako pripovedovati žalostne zgodbe, in midva sva izbrala zabavno pot ...“ (str. 197)

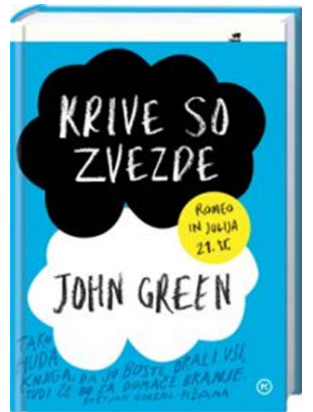
„Kako bi brez bolečine sploh poznali radost?“ (str. 253)

„Zakaj mora biti dihanje tako naporno?“ (str. 258)

„Ne bom večerjala in ne morem ostati zdrava., ker nisem zdrava. Umiram, mami. Umrla bom in vaju pustila sama in ne boš me več imela, da bi se vrtela okrog mene, in ne boš več mama in oprosti mi, ampak glede tega ne morem storiti čisto nič, v redu?!“ (str. 273)

„Čeprav svet ni bil ustvarjen za ljudi, smo bili mi ustvarjeni za svet.“ (str. 283)

„Vse, kar vem o nebesih, in vse, kar vem o smrti, je v tem parku: elegantno veselje v nepretrganem gibanju, kjer mrgoli porušenih ruševin in kričečih otrok.“ (str. 284)

„Sem na zabaviščnem vlakcu, ki pelje samo navzgor, prijatelj moj.“ (str. 18, 205, 211)

„Za čustva drugih znam biti precej slep.“ (str. 19)

„Skušam opazovati mlado ljubezen v vseh krasotah njene okornosti.“ (str. 25)

„Vsakršno odrešenje je začasno.“ (str. 62)

„Takšna je pač bolečina ... zahteva, da jo čutimo.“ (str. 65, stavek iz VVB)

„Ampak jaz verjamem v resnično ljubezen, veš? Ne verjamem, da lahko vsi obdržijo oči ali ostanejo zdravi in take fore, ampak resnično ljubezen bi morali doživeti vsi in morala bi trajati vsaj do konca življenja.“ (str. 77)

„Od nekdanj sem mislil, da je svet tovarna za izpolnjevanje želja,“ (str. 109)

„Zaljubljen sem vate in vem, da je ljubezen samo krik v praznino in da je pozaba neizogibna in da smo vsi obsojeni na propad in da bo prišel dan, ko se bo vse naše delo povrnilo v prah, in vem, da bo sonce pogoltnilo edino Zemljo, ki jo imamo, in zaljubljen sem vate.“ (str. 147)

„Ljudje se pač vedno privadijo lepote.“ (str. 155)

„Ampak verjamem, da imajo ljudje dušo, in verjamem v ohranitev duše. Strah pred pozabo je nekaj drugega, strah, da ne bom sposoben dati ničesar v zameno za svoje življenje. Če že tvoje življenje ni imelo kakšnega večjega pomena, ga mora imeti vsaj tvoja smrt, štekaš? In bojim se, da ne bom deležen ne življenja ne smrti, ki bi imela kakršenkoli pomen.“ (str. 159-160)

„Očitno svet ni tovarna za izpolnjevanje želja.“ (str. 186, 202)

„Včasih sanjam, da pišem spomine. Spomini bi bili kot nalašč, da se ohranim v srcih in spominih svojega ljubečega občinstva.“ (str. 220)

„Veš ... saj je otročje, ampak vedno sem mislil, da bo moja osmrtnica v vseh časopisih, da bom imel zgodbo, ki jo bo vredno povedati. Vedno sem naskrivaj sumil, da sem nekaj posebnega.“ (str. 225)

PISMO VAN HOUTENU (epilog zgodbe) – Str. 286

„Sledi, ki jih pustimo ljudje, so prepogosto brazgotine.“ (str. 287)

»Moje misli so zvezde, ki jih ne morem dognati v ozvezdja.« (str. 287)

„Resnični junaki so ljudje, ki stvari OPAZIJO, ki so pozorni.“ (str. 288)

„Moje izbire so mi všeč in jih vzamem za svoje.“ (str. 290)

„ ... v veselje mi je spoznati tako ontološko nemogoči bitji.“ (str. 172)

„Vajina pisarija je bila prva, na katero sem dogovoril, in glejta, kam me je to privedlo. Iskreno povedano, je resničnost bralcev zame docela nemikavna.“ (str. 173)

„V kozarec nalijemo viski, nato si v mislih predstavljamo vodo in potem zmešamo dejanski viski z abstrihirano idejo vode.“ (str. 174)

Zenonov paradoks o želvi (str. 173-174)

„Pomembna stvar niso nesmisli, ki jih glasova govorita, ampak kaj glasova čutita.“ (str. 174)

LITERARNI LIKI

Van Houten: „Plod domišljije so Z njimi se ne zgodi nič.“ (str. 180)

„Toda če sem popolnoma iskren, je ta otroška predstava, da ima avtor romana nekakšen poseben uvid v like v romanu ... to je trapasto. Ta roman je bil sestavljen iz prask na papirju, ljubica. Liki, ki so ga naseljevali, onkraj teh prask nimajo življenja. Kaj se je zgodilo z njimi? Vsi so prenehali obstajati v trenutku, ko se je roman končal.“ (str. 182)

„Tako kot vsi bolni otroci ... praviš, da nočeš pomilovanja, pa vendar je od njega odvisen ves tvoj obstoj. ... Bolni otroci se neizogibno nehajo razvijati: usojeno vam je, da svoje dni izživite kot otrok, kakršni ste bili, ko so vam postavili diagnozo, kot otrok, ki verjame, da obstaja življenje po koncu romana. Mi, kot odrasli, pa to pomilujemo, zato vam plačujemo zdravljenje in naprave za kisik. Dajemo vam hrano in vodo, čeprav ni verjetno, da boste živel dovolj dolgo ... Si samo stranski učinek ... evolucijskega procesa, ki mu je bore malo mar za posamezna življenja. Si ponesrečena mutacija.“ (str. 181)

„Pisanje ne obuja od mrtvih. Pisanje pokoplje.“ (str. 248)

»Bridkost te ne spremeni, Hazel. Razkrije te.« (str. 265)

Amsterdam

Taksist: „Nekateri turisti menijo, da je Amsterdam mesto greha, v resnici pa je mesto svobode. In v svobodi večina ljudi najde greh.“ (str. 149)

Začela sem na dolgo in široko premišljevati o tem, kako so ta kraj ustvarili, čeprav bi moral biti pod vodo, in kako sem za dr. Marijo jaz nekakšen Amsterdam, napol potopljena anomalija, in to me je napeljalo na razmišljanje o umiranju.“ (str. 163)

Hiša Anne Frank – str. 184

„Amsterdam je mesto, ustvarjeno za gibanje in aktivnost, mesto, ki raje ne potuje z avtom, tako da sem se neizogibno počutila izključeno iz njega. Ampak zaboga, kako lepo je bilo: potoček, ki si je rezal pot okrog ogromnega drevesa, čaplja, ki je mirno stala ob robu vode, v iskanju zajtrka med tisoči brestovih cvetnih listov, ki so plavali v vodi.“ (str. 198)

Fundacija Duhovi iz steklenice

- Uresničenje želje
- Augustos odpelje Hazel s svojo željo v Amsterdam k Van Houtenu, da jima pove, kaj se zgodi z junaki VVB

RAKOVI PRIBOLJŠKI – so malenkosti, ki jih dobijo otroci z rakom, navadni otroci pa ne: košarkaške žoge, ki so jih podpisali športni zvezdniki, spregledani zamujeni roki za oddajo domačih nalog, nezasluženi voziški izpiti itede.“ (Str. 29)

Obleka za pogreb, za smrt – str. 157-158

Hierarhija potreb po Maslowu – str. 199, 204

Nagrobni govor – 236, predpogreb – str. 239-241 – Augustos umre 8 dni po svojem predpogrebu

Mantre, bodrila, spodbude, misli, afirmacije

„Danes živimo na polno.“ (str. 21) – mantra podporne skupine

„Dom je tam, kjer je srce.“ (str. 32)

„Dobre prijatelje je težko najti in nemogoče pozabiti.“ (str. 32)

„Družina je večna.“ (str. 32)

„Kako bi brez bolečine sploh poznali radost?“ (str. 40) – razmišljanje o trpljenju

„Prisežem, da so mi bodrila všeč. Res so mi. Samo priznati ne morem, ker sem najstnik.“
(str. 33) - Augustus

ZVEZDE

Mlad natakár v Amsterdamu: „Le urno k meni: zvezde okušam. ... Nocoj smo ustekleničili vse zvezde, moja mlada prijatelja. ... Sledi sladica. Bi prej še malo zvezdic?“ (str. 155-156, 157)

Zvezda je sijoče (plinasto) nebesno telo z veliko maso. Zvezde so na videz svetleče točke na nočnem nebu, ki utripajo zaradi učinkov Zemeljskega ozračja.

V vsakdanjem pogovoru o nebesnih telesih beseda »zvezda« ne sledi nujno prejšnji definiciji, ampak **lahko pomeni tudi kako drugo svetleče astronomsko telo, npr. planete in celo meteorje** (»zvezdne utrinke« ali »padajoče zvezde«). Ta telesa niso zvezde, saj jih ne vidimo zaradi njihove lastne svetlobe, temveč ker odbijajo svetlobo drugih virov. Od pravih zvezd jih lahko ločimo, ker na nebu ne migetajo. Prave zvezde navidez migetajo zaradi zemeljskega ozračja.

ŠAMPANJEC IN ZVEZDE

Mehurčki so tisti, ki dajejo penini poseben čar, povzročajo iskrenje vina in ob katerih je **Dom Perignon** vzkliknil: »**Pijem zvezde!**« Dobra penina ima veliko mehurčkov, ki morajo biti čim bolj drobni in trajati čim dlje časa, pena, ki nastane pri natakanju, pa mora hitro izginiti. Menda je v steklenici penine več kot 40 milijonov mehurčkov, prav zaradi njih pa so razvili tudi posebne, visoke in vitke kozarce za penino.

Znamenita citata iz sveta penin in šampanjcev:

Dom Perignon, ob odkritju šampanjca: »**Pridite hitro! Pijem zvezde!**«

Napoleon Bonaparte: “Brez šampanjca ne morem živeti. Kadar zmagujem, si ga zaslužim, kadar izgubljam, ga potrebujem.”

Vsak dan, tik pred kosilom, **kraljica Elizabeta II.** spiše svoj najljubši koktajl. Gre za kozarec gina, zmešanega z vinom Dubonnet. Doda mu led in rezino limone z odstranjenimi peškami. Poleg kosila si nato privošči vino, **zvečer pa kozarec šampanjca ali dva.** Med njenimi najljubšimi znamkami je šampanjec Bollinger, ena od sedmih znamk, ki jih dvor nabavlja za kraljico in njeno gospodinjstvo.

Vir: <https://trebellolife.com/uncategorized/9-dejstev-o-peninah-ki-jih-morda-se-ne-poznate/>

Vir: <https://www.mladina.si/181248/britanska-kraljica-vsak-dan-spiše-stiri-koktajle/>

Domovina tega posebnega vina je **Francija** - natančneje **pokrajina Šampanija**, kjer je **pred 350 leti pater Dom Perignon bolj po naključju pripravil penečo vino**. **“Pridite hitro, jaz pijem zvezde!”** je zaklical Dom Perignon, ko je poskusil svoj izdelek. Zgodovina prav njega postavlja kot duhovnega očeta in velikega pridelovalca šampanjca. Kljub nekaterim trditvam, da sta ob penečem vinu znala uživati že Kleopatra in Cezar, pa velja **leto 1668 za rojstno leto šampanjca**. Takrat je Dom Perignon z 29 leti postal glavni kletar v opatiji Hautvillers. Svoje življenje je namenil skrbnemu raziskovanju pridelovalnih in kletarskih metod penečega vina. Veliko ugotovitev, ki jih je Dom Perignon dognal že v 17. Stoletju, je še danes osnova za pridelavo penečih vin. Kontrolirana proizvodnja šampanjca pa se je v Šampaniji razvila šele v 18. in 19. Stoletju in sicer po postopku “metode champagne”, ki je izven šampanije znana kot klasična metoda.

Vir: <https://hisapeninfrangez.si/izvor-zacetki-kraljevskega-vina/>